

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

VII. De objecto cognitionis Angelicæ, respectu rerum supernatur alium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

2. Paralip. 6. v. 30. *Tu nosti solus cor omnium filiorum hominum.* Iob. 16. versu 20. *Ecce testis meus, & conficius meus in excessis.* Psal. 7. v. 10. *Scrutans corda & renes Deus.* Psal. 43. v. 22. *Ipsè enim cognovit abscondita cordis.* Sap. 1. v. 6. *Quoniam renum illius testis est Deus, & cordis illius scrutator.* Ierem. 17. v. 9. *Pravum est cor hominis & inscrutabile; & quis cognoscet illud? Ego Dominus, scrutans cor, & probans rems.* I. Corinth. 2. v. 11. *Vivus est enim sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & c. & discretor cogitationum & intentionum cordis. Et non est villa creatura inuisibilis in conspectu eius: omnia autem nuda & aperta sunt oculis eius, ad quem nobis sermo.*

17 Secundo probatur ex Patribus. Origenes libro primo in Iob, ad illa verba, *Circum terram, ait, nescire demonem ea, quæ in corde atque animo tractantur.* Cyrillus libro secundo in Ioana. capite decimo nono. *Nulli alij, sed divini, et tantummodo nature Propheeta attribuit illud, scrutans corda & renes Deus.* Chrysostomus homil. 30. in Matthæum. *Solus est Dei, mentem atque animos hominum cognoscere.* Hieronymus in illud Ierem. 17. *Pravum est cor hominis, ait; Hinc discimus, quod nullus cogitationum secreta cognoscit, nisi solus Deus.* Athanasius quæst. 27. ad Antiochum. *Præcisus rerum & cordum cognitor solus est Deus. Nec enim Angeli cordis abscondita, vel futura videre possunt.* Item Gennadius de Eccles. dogm. capite 81. *Internas anime cogitationes diabolus non videre, certi sumus.* Idem habet Augustinus libro decimo Confess. cap. 2. & in Psal. 7. & 141. & Callianus Collat. 7. cap. 13.

18 Tertio probatur ratione: quamvis enim eius rei causam, ex ipsa rei natura, reddere difficillimum sit, ita ut affirmet Valquez eam nesciri; tamen ratio Sancti Thomæ non est mala; quam ita mihi videtur rectè exposuisse Caietanus & Bannes citat. articulo quarto, & Albertinus prim. part. coroll. 10. numero decimo quarto. Intellectus Angelicus tantum habet facultatem naturalem ad ea cognoscenda, quæ pertinent ad ordinem nature; sed cogitationes & volitiones liberæ non sunt eiusmodi; cum dependant solum à causa liberâ; quæ proinde pertinent ad ordinem quandam superiorem exemptum ab ordine nature: Ergo, &c. His accedit causa moralis. Quia ad decentem gubernationem, & subordinationem liberorum agentium inter se, planè spectabat, ut eiusmodi motiones cordium essent occultæ, nisi manifestarentur. Cum ergo species Angelicæ non profluant ex essentia Angeli, rectè & convenienter nature Angelicæ Deus eiusmodi cogitationum species vel non indit priusquam manifestentur; vel certe, quod verius est, earum usum quoad hæc objecta dependere voluit à voluntate alterius Angeli, ut à conditione, ut rectè Valentia loco citato, & in simili dictum de cognitione futurorum dubio præcedenti, & pluribus dicitur quæstione sequenti dubio primo, et si Suarez capite vigesimo tertio & 24. priori solum rationi insistat.

19 Assertio VI. Idem dicendum de actibus intellectus sua natura liberis in Angelo. Ita Sanctus Thomas hic cit. quæsti 57. art. 4. & omnes pro præcedenti assertionione citati. Est contra sextam sententiam superius relata: & colligitur ex citatis Scrip-

turæ & Patrum testimonijs; quæ generaliter ferè de cordium & mentium secretis loquuntur; nonnulla etiam apertè de cogitationibus mentis. Ratio est. Tum quia tam secundum entitatem, quam mores, par est ratio actuum intellectus & voluntatis; maxime cum secreta cordium in actibus consilij & iudicij practici potissimum consistant. Tum quia ex intellectu aduertentia, seu cognitione ac dispositione dependet libertas ac necessitas actuum voluntatis, aliorumque qui ex voluntate dependent. Cum ergo certum sit, nec actus internos voluntatis, nec etiam aliarum potentiarum, quatenus à libera voluntate dependent, cognosci posse naturaliter ab Angelo; necessariò fatendum est, internam intellectus dispositionem, & actus, per se naturaliter ab Angelo cognosci non posse: Aliàs dicendum esset, naturaliter scire Angelum, quoties motus pravi appetitus sensitivi in homine indirectè saltem voluntarij, adeoque peccata essent.

20 Nec obstat, quod cõmunitet dici solet, utrumque tam bonum, quam malum Angelum, qui vnicuique homini assistunt, scire & notare, ad Christum Iudicem deferenda, omnia peccata etiam occulta & interna hominis. Id enim Angelis bonis, siue per specialem revelationem Dei, siue per pervisionem beatificam rectè convenire potest: malis verò id non tribuendum, nisi quatenus ex signis externis de secretis cordium iudicare possunt, ut assert. 3. dictum; quamvis cum Spiritus illi temerarij sint, in eo iudicio sæpe decipiantur, ut in simili dictum dub. præced. Nec verò ex solis phantasmatis certò potest cognosci, quid ratio aduertat, quia ex eisdem phantasmatis ratio nostra in diversa sentit cogitando, ut dixit S. Thomas q. 8. de verit. a. 13. ad 4.

21 Atque ex his colligitur, primam, secundam, & quintam sententiam ex superius relatis, non satis esse tutas; cæteras verò non admodum conformes Scripturæ & Patribus, partim nec rationi; ut rectè Gregorius de Valentia & Suarez lib. 2. cap. 22. alijque recentiores citati.

D V B I V M VII.

De objecto Cognitionis Angelicæ, respectu obiectorum supernaturalium.

S. Thomas 1. p. q. 57. a. 5.

1 Omissis varijs disputationibus, quas in particulari hic multi instituunt, de hoc vel illo fidei mysterio, doctrinam huius loci breviter sequentibus assertionibus comprehendimus.

1 Assertio I. Res seu effectus supernaturales solum quoad productionis modum, eò quod fiant præter nature ordinem, & supra vires agentis naturalis, cum tamen interim in se sint ordinis naturalis, adeoque formæ quædam sua natura producibiles ab agente naturali, ut est verbi gratia illuminatio cæci, mortuus resuscitatus, lumen in aëre productum, absque corpore lucido, &c. possunt, cum existunt, naturaliter & intuitivè ab Angelis cognosci. Ita recentiores citandi, post Durandum 4. dist. 10. q. 4. ex communi. Ratio est, Quia hoc ipso, quod sunt res &

effectus in se ac intrinsece plane naturales, spectant ad obiectum naturalis scientiæ Angelorum, iuxta dicta dub. 4. Quomodo tamen non ideo semper ipsum etiam eius productionis modum cognoscant Angeli naturaliter, fusc persequitur Suarez lib. 2. cap. 30.

2 Assertio II. Res supernaturales quoad substantiam, quæ secundum se scilicet sunt supra debitum & exigentiam omnis subiecti creati vel creabilis, non possunt ab Angelis naturaliter, hoc est, absque diuina reuelatione, certo cognosci, nec in particulari, nec in genere; neque secundum esse actualis existentie, neque secundum esse possibile. Ita S. Thomas hic cit. q. 57. a. 5. & communis Doctorum, dum absolute asserunt, mysteria gratiæ supernaturalia, non posse ab Angelo naturaliter cognosci; in specie vero ita docent Molina ibid. a. 5. Gregorius de Valentia q. 8. pun. 4. Vasquez disp. 214. cap. 2. Albertinus tam. 1. princip. 1. coroll. 13. pun. 1. Suarez hic lib. 2. c. 29. & 30. quicquid dixerint Aureolus in 2. d. 9. & Henricus in sum. artic. 33. q. 2. Et procedit hæc assertio tum de cognitione quidditatiua & propria ipsius mysterii, seu intuitiuam, seu abstractiuam dixeris; tum etiam de qualibet cognitione certa (quicquid sit de coniecturali & incerta) habita solo lumine, & ex principiis naturæ, adeoque prorsus independentem ab omni reuelatione. Neq; ab hac assertione ita generatim posita dissentit Scotus, de quo assert. seq.

3 Ratio est. Quia res eiusmodi, sicut in se, & quoad suum esse, ita etiam quoad cognosci (quod ex suo genere sequitur conditionem ipsius Esse) sunt supra omnem naturam creatam. Addit S. Thomas ibidem etiam aliam rationem. *Quia hæc mysteria gratiæ, inquit, ex pura Dei voluntate dependent. Si autem vnus Angelus non potest cognoscere cogitationes alterius ex voluntate eius dependentes, multo minus potest cognoscere ea, quæ ex sola voluntate Dei dependent. Et sic argumentatur Apostolus 1. Cor. 2. Quæ sunt hominibus nemo nouit, nisi spiritus hominibus qui in ipsis est: ita & quæ sunt Dei nemo nouit, nisi spiritus Dei.* Sed hæc ratio difficilis est, & vt summum hoc solum probat, ab Angelo non posse naturaliter cognosci actuale existentiam eiusmodi mysteriorum, absque Dei reuelatione. Tale vero secundum omnes est mysterium Trinitatis, de quo speciatim actum supra disp. 4. q. 1. dub. 2. Tale est etiam mysterium Incarnationis, saltem si spectetur ex parte ipsius Verbi subsistentis in humana natura; de quo plura in 3. parte. An vero talia sint etiam res quædam creatæ, mox dicetur.

4 Assertio III. Res eiusmodi intrinsece supernaturales, non tantum sunt mysteria fidei increata, sed etiam modi & accidentia quædam creatæ. Ita communis Doctorum locis citatis, contra Scotum, quæstione prima prolog. & in 4. distin. 10. quæstion. 8. Bassolem quæstione quarta, articulo tertio, Ockamum in 4. quæstion. 5. artic. 3. Gabrielem in Can. lect. 43. Tartaretum in 4. d. 10. qui sentiunt, omnia mysteria gratiæ, postquam facta sunt, posse ab Angelo intuitive videri virtute naturali: existimantes videlicet, ea omnia solum esse supernaturalia quoad modum, non autem quoad substantiam, vt pluribus persequitur Albertinus loc. citat. Vbi speciatim singula mysteria gratiæ percurrunt,

ordine probat, tam mysteria gratiæ, quæ sunt absolute realitates, vt sunt lumen gloriæ, visio beatifica, ipsa gratia, & habitus, actusque virtutum, quæ illam consequuntur; quam alia quædam mysteria, quæ sunt modi perum naturalium, vt est vnio Hypostatica Humanitatis Christi cum Verbo, ex communi; item præsentia indiuisibilis corporis Christi sub speciebus panis, & modus positiuus perse existendi accidentium in Eucharistia, si quis detur, (secus est de panis desitione) esse intrinsece supernaturalia; quod etiam ex communi docet Suarez citat. cap. 29. et si quoad duo vltima repugnet Vasquez citat. disputat. 214. cap. 4. qui etiam in 1. 2. disputat. 21. capit. 2. non recte, nec conuenienter his, quæ hic docuerat, sentit, ratione naturali posse demonstrari, visionem beatam, quamuis intrinsece supernaturalem, esse possibilem; vt recte Suarez ibidem à numero 25. Sed de his rebus sigillatim non est hic disputandi locus. Satis est generalem hæc doctrinam breuiter proposuisse.

5 Ratio vero assertionis est. Quia loquendo de accidentibus (substantiam enim creatam intrinsece supernaturalem impossibile esse, ex disputat. 2. quæstion. 6. dub. 3. supponimus) res intrinsece & quoad substantiam seu ipsam entitatem supernaturalem est, & recte dicitur, quæ non solum quoad modum suæ productionis, aut respectu certi alicuius agentis aut subiecti, sed secundum se, & entitatem, quoque suam, & respectu cuiuslibet subiecti, vel agentis, excedit omnem vim, & debitum seu capacitatem nature: ita vt non solum nulla vi creata produci possit, sed nec vlli etiam subiecto connaturalis, seu connaturaliter debita esse possit; talis vero est non solum vnio hypostatica, sed etiam actus & habitus virtutum Theologicarum, aliarumque virtutum infusarum, &c. vt suo loco in 1. 2. docetur, & nunc adeo competum est, vt in dubium vocari vix possit. Idem de visione beatifica docuimus supra. disputat. 2. quæstion. 6. dub. 3. Sed quamam ratione hæc mysteria ab Angelis cognoscantur, aut cognosci possint, restat sequentibus assertionibus explicandum.

6 Assertio IV. Cognoscunt Angeli ea mysteria gratiæ intrinsece supernaturalia supernaturaliter, & in primis quidem illi, qui beati sunt, visione beatifica. Ita S. Thomas hic quæst. 57. artic. 5. vbi expresse ait: *Est autem et alia Angelorum cognitio, quæ eos beatos facit, quæ vident Verbum, & res in Verbo. Et hæc visione cognoscunt mysteria gratiæ, non quidem omnia, nec æqualiter omnes, sed secundum quod Deus voluerit eis reuelare, secundum illud Apostoli 1. Cor. 2. Nobis autem reuelauit Deus per spiritum suum; ita tamen quod superiores Angeli perspicacius diuinam sapientiam contemplantes, plura mysteria & altiora in ipsa Dei visione cognoscunt, quæ inferioribus manifestant eos illuminando.* Hæc S. Thomas, eademque est communis Doctorum sententia, iuxta ea, quæ de hac re docuimus supra. disput. 2. q. 6. dub. 8. quicquid nonnulli negauerint, res creatas in Verbo vel per beatificam visionem cognosci, quos ibidem refutauimus.

7 Vnde simitur etiam ratio; quia etiam homines ea mysteria gratiæ per visionem beatificam cognoscunt; & quidæ omnia, (loquendo de generibus singulorum) quæ hic per fidem credimus. Quare quod S. Thomas

loc. cit. ait, non cognoscere omnia, intelligendum est, vel de singulis generum, v. g. de singulis mysterijs Eucharistiæ, quæ in terra celebrantur, aut singulis iustificationibus, siue sanctificationibus hominum in particulari; vel de mysterijs gratiæ possibilibus, vltra ea, quæ nunc re ipsa operatus est Deus.

8 Assertio V. Omnes etiam Angeli eiusmodi supernaturalia quædam gratiæ seu fidei, speciatim verò Incarnationis, & Trinitatis mysteria cognouerunt olim statim à principio suæ creationis, cum adhuc viatores essent, per superhaturalem fidei cognitionem. Ita Sanctus Thomas ibidem in corp. & ad 1. & quæst. 64. articulo 1. & in 22. quæst. 2. art. 7. quanquam expressè quidem de Angelis malis nihil asserat; sed est ratio omnium. Idem docent cæteri Theologi communiter apud citatos, post Augustinum libro quinto de Genes. ad lit. cap. 19. & significat Apostolus 1. Timoth. 3. versu decimo sexto, ubi dicit, *Angelo apparuisse magnum illud sacramentum pietatis*, tamen quidam Patres apud Valquez disputatione 215. capite 2. significant, Angelos mysteriū Incarnationis ab initio non cognouisse. Ratio est. Quia omnibus viatoribus, qui propria voluntate gloriam consequi debent, necessaria est fides; & quidem eorum potissimum mysteriorum fidei, quæ sunt principium quoddam & origo omnis salutis, vt sunt Sanctissima Trinitas, & Verbum Incarnatum. Neque tamen ideo statim Angeli cognouerunt mysterium Incarnationis, etiam quoad circumstantias particulares, vt quod in carne passibili, propter homines redimendos, &c. futurum esset: sed de particularibus eiusmodi circumstantijs postea primum sunt edocti, vt ex Esai. 63. v. 1. & Dionysio cap. 7. cæl. hierarch. rectè notauit S. Thomas hic cit. q. 57. a. 5. ad 1. & suo loco in 2. 2. de fide docetur.

9 Assertio VI. Probabile est etiam, Angelos beatos cognoscere hæc mysteria fidei per scientiam infusam; & quidem ea, quæ merè creatæ absoluteque entitates sunt, per proprias species; non quidem ab initio beatitudinis congenitas; sed post statum beatitudinis infusas; idque etiam non simul, sed successiue; prout successiue hæc illis nonnunquam reuelantur: præsertim quæ ad particulares facti alicuius circumstantias pertinent. Hæc assertio colligitur ex S. Thoma cit. quæst. 57. art. 5. dum in verbis citatis ait, superiores Angelos *plura* eiusmodi obiecta cognoscere, quæ inferioribus manifestant, eos illuminando. Et mox subiungit: *Eorum etiam mysteriorum quædam à principio suæ creationis cognouerunt; quædam verò postmodum secundum quod eorum officijs congruit, edocentur.* Et resp. ad 1. dicit, ipsos etiam superiores Angelos, quædam postmodum didicisse, iuxta Dionysium cit. cap. 7. cæl. hierarch. Et quæst. 106. art. 1. & 4. vniuersim docet, Angelos inferiores illuminari à superioribus, idque præcipue circa eiusmodi diuinorum mysteriorum cognitionem. Quod etiam docet Sanctus Dionysius cap. 4. 5. & 8. cæl. hierarch.

10 Ex quibus etiam sumitur ratio. Quia negari non potest, vt dictum, Angelos etiam beatos multarum rerum supernaturalium cognitionem acquirere, per nouas reuelationes & illuminationes, nec tamen potest dici, res eiusmodi cognosci per cognitionem

beatificam, quia hæc est immutabilis, vt dictum disputatione 2. quæst. 6. dub. 10. & speciatim de Angelis docet etiam S. Thomas quæst. 62. art. 9. Debent ergo cognosci in proprio genere, adeoque per scientiam infusam, & per species de nouo infusas; cuiusmodi scientiam etiam habuit Christus, vt suo loco docetur.

11 Nec obstat quod S. Thomas cit. q. 57. a. 5. significare videtur, Angelos proficere in ipsa scientia, seu cognitione beata, per quam dixerat, eos cognoscere hæc mysteria. Nusquam enim dicit, nec sentit, eos in ipsa scientia beata proficere; sed generatim docet, eos quamuis iam beatos in cognitione quoque horum mysteriorum proficere, &c.

12 Assertio VII. Sed & facta ac supposita iam reuelatione, possunt & Angeli (etiam mali) & animæ separata naturaliter, seu viribus naturæ, aliqua eiusmodi mysteria cognoscere, cognitione abstractiua, euidenti, & per species alienas, quæ nituntur experientia, seu euidentiæ Dei reuelantis. Ita ex communi Suarez hic libro 8. capite 6. à numer. 8. & libro 2. capite 33. numero 24. Colligitur ex illo Iacobi 2. versu decimo nono. *Dæmones credunt, & contremiscunt.* Ex quibus verbis ita licet argumentari. Dæmones habent imperfectum aliquem assensum fidei de rebus supernaturalibus; at verò assensus iste non est supernaturalis; nec etiam est spontaneus, quoad specificationem actus; alioqui facile dissentirent, pro eo, quod in Deum, & res diuinas feruntur odio & contempu: Ergo est necessarius, saltem quoad specificationem; Ergo nititur quodam euidentiæ; non ipsius rei in se, vt patet; Ergo reuelantis.

13 Ratio est. Quia tam dæmones, quam animæ damnatae, euidenter sciunt, se à Deo esse damnatos, & supernaturali beatitudine seu visione Dei, ad quam conditi erant, priuatos: Ergo habent euidentiæ de ea re, saltem in reuelante. Item multi damnati euidenter sciunt, se à Deo damnatos propterea, quod hoc vel illud v. g. fidei mysterium non crediderint: Ergo rursus naturaliter cognoscent aliquo modo ea mysteria fuisse à Deo reuelata. Denique ipsa damnatio siue spectetur secundum poenam damni, siue secundum poenam sensus, est res aliquo modo supernaturalis; cum ergo eam naturaliter cognoscant damnati, necessariò fatendum est, eos posse naturaliter aliquo modo eiusmodi mysteria cognoscere, & imperfecto assensu credere.

14 Dices. Assensus qui nititur euidentiæ reuelantis, non minus videtur perfectus, aut supernaturalis, quam qui nititur reuelatione obscura: sed hic assensus semper ac necessariò est supernaturalis, vt suo loco de fide docetur: Ergo, &c.

Respondeo, negando maiorem. Quia vt aliquis certò & euidenter cognoscat & assentiatur reuelationi seu attestatiōi Dei euidenti, id vniuersim ex suo genere non excedit vires naturæ, siue intellectus: at verò vt quis assensu certo & infallibili assentiatur reuelationi Dei obscuræ & ineuidenti, id planè excedit vires ac naturam intellectus; potest ergo assensus prior esse naturalis; sicut & obiectum ipsum formale naturale quodammodo est; posterior verò non item.

Nec obstat primò, quod assensus evidenti reuelatione nixus, in Prophetis, & Apostolis fuit supernaturalis. Diuersa enim ratio est Prophetarum & Apostolorum: non solum quia in his assensus reuelationis ex pia applicatione voluntatis ad eius actus exercitium processit; sed etiam, quia ipsi, spectando peculiarem modum reuelationis evidētis, indigebant ad eam reuelationem cognoscendam, eleuatione intellectus per lumen supernaturale: cum tamen demones ad euentiam illam diuinæ reuelationis cognoscendam, ipsa quodammodo experientia, seu memoria naturali rerum præteritarum vel inuiti cogantur.

16 Nec secundò refert, quod entitas reuelationis evidētis, utique non minus præstans & perfecta est, quam reuelationis obscuræ: quia supernaturalitas huius obiecti non sumitur ex entitate absoluta ipsius reuelationis, sed ex proportione, quam sub ratione intelligibilis habet ad intellectum. Sicut etiam ipse Deus, etsi per se ac intrinsicè utique sit. Eas, ut ita dicam, supernaturalissimum, tamen in quantum est vnus, & ut auctor & finis naturæ, habet rationem obiecti naturalis; non autem vt est trinus, vel auctor & finis ordinis supernaturalis. Eadem ratione potest DEI substantia aliquo modo naturaliter cognosci; & tamen vnio eius Hypostatica cum Verbo; aut etiam existentia Christi sub sacramento naturaliter & sine reuelatione non potest cognosci.

17 Fatendum est tamen, aliquod esse discrimen inter res creatas, & inter Deum autorem creaturarum; quia supernaturalitas Dei, in ordine ad cognitionem non sumitur ex intrinseca ipsius entitate & substantia vt dictum; sed ex proportione in ordine ad intellectum; quod pariter etiam de diuina reuelatione dicendum videtur: at verò aliarum rerum seu accidentium supernaturalitas, etiam per modum obiecti, & respectu intellectus sumitur ex ipsa intrinseca, & vt ita dicam, entitatiua supernaturalitate earundem, vt diximus. Et ratio diuersitatis est. Quia DEVS, licet intrinsicè secundum suam entitatem sit planè supernaturalis, tamen per effectus suos, qui ab illo necessariam habent dependentiam, naturaliter obijciuntur facultati intelligendi: at verò accidentia supernaturalia nec per se & suam entitatem, eo ipso, quod supernaturalia sunt; nec per effectum aliquem naturalem; siquidem nullus effectus naturalis per se à re vel causa supernaturali dependet, vilo modo naturali vi intelligendi obijciuntur. Quod discrimen etiam insinuauit Suárez hic libro 2, citat. capite 29 à numero nono.

D V B I V M V I I I.

*De modo Cognitionis Angelicæ:
an scilicet ea cognitio sit semper in actu secundo; & an possit esse plurium obiectorum*

simul; an sit discursiua; an etiam habitualis; aut erroris obnoxia.

S. Thomas I. part. q. 58. aa. 7.

AGIT Sanctus Thomas de hac re, tota questione 58. citata; & verò possunt omnia attributa cognitionis Angelicæ ad quinque capita in titulo dubitationis proposita reuocari. Nam quod præterea artic. 6. & 7. speciatim quærit Sanctus Thomas, an cognitio Angelica possit etiam dici matutina & vespertina, & qua ratione hæc cognitiones inter se differant, non habet opus peculiari explicatione; siquidem hæc de re, per comparisonem ad beatos, in genere, actum est iam supra disputatione 2. quæst. 6. dub. 8. De cæteris ergo solum attributis aliquot assertionibus agendum.

Assertio I. Intellectus Angeli nec est in potentia, quoad spectantia ad actum primum intelligendi ea, quæ naturaliter cognoscit; nec vnquam est in nuda potentia, respectu actus secundi; siue loquamur de cognitione supernaturali visionis beatificæ in beatis; siue de cognitione naturali. Ita S. Thomas cit. quæst. 58. art. 1. qui ex Aristotele lib. 3. de anima text. 8. & 8. Physic. text. 3. 2. notat, intellectum dupliciter posse esse in potentia; vno modo; sicut ante addiscere & inuenire, id est, antequam habeat habitum scientiæ, seu species intelligibiles, ad actum scientiæ requisitas: alio modo, sicut qui iam habet habitum scientiæ, sed non considerat; quod est dicere, vel respectu alicuius spectantis ad actum primum intelligendi, vel respectu ipsius actus secundi, vt in assertione diximus. Eadem est communis sententia Doctorum, quos assert. sequenti referemus.

Ratio primæ partis est; quia Angelus habet species ad naturalem cognitionem requisitas, ab ipsa creatione inditas, vt dictum dub. 2. habitus autem cognoscitiui naturalis non est capax, vt dicitur assert. 7. Ergo quantum ad actum primum attinet, nihil penitus Angelo deest, quod ad naturalem eius cognitionem requiratur; quicquid Scotus, & ex parte Suarez, aliique relati cit. dub. 2. 4. & 5. dixerint, species etiam rerum naturalium, aut omnium, aut aliquarum, ab Angelo acquiri; quos ibidem refutauimus.

Confirmat idem Sanctus Thomas etiam à simili. Sicut enim corpora caelestia, inquit, non habent potentiam ad esse, quæ non sit completa per actum; ita caelestes intellectus, scilicet Angeli, non habent aliquam intelligibilem potentiam, quæ non sit totaliter completa (respectu naturalium obiectorum) per species connaturales eis. Et mox addit, diuersam esse quoad hoc rationem cognitionis supernaturalis. Nam quantum ad ea, inquit, quæ eis diuinitus reuelantur, nihil prohibet intellectus eorum esse in potentia: quia sic etiam corpora caelestia sunt in potentia quandoque, vt illuminentur à sole.

Secunda pars, quoad visionem beatificam, est extra controuersiam, quia hæc visio est perpetua & inuariabilis: Quare ad cognitionem Verbi, inquit S. Thomas, & eorum, qua in Verbo videt, intellectus Angeli nunquam est in potentia; quia semper actu inuenitur Verbum. &

ca. quæ